

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม 2545 หมวด ๒ ว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาใน มาตรา ๑๐ การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคล ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าเล่าเรียน และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

จากพระราชบัญญัติดังกล่าวซึ่งระบุว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนและ โดยเฉพาะ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกประเภท ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องให้บริการทางการศึกษาที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กทุกกลุ่มตามที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา, 2543, หน้า 4)

เด็กที่เรียนช้าซึ่งนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ หรือเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ระบุในพระราชบัญญัติว่าเป็นเด็กที่ควรได้รับสิทธิทางการศึกษาให้ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับผู้อื่นเด็กกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น ๆ จากสถิติปี พ.ศ. 2542 พบว่า จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้งหมดประมาณ 700,000 คน เป็นเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ประมาณ 350,000 คน (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 6-7) นับว่าเป็นตัวเลขที่มากในขณะนั้น และในปัจจุบัน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำลังให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในกลุ่มเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ (LD : Learning Disabilities) หรือที่เรียกว่า เด็กแอลดี ซึ่งมีการสำรวจเบื้องต้นพบมีจำนวนหลักแสนคนทั่วประเทศ ดร.สุจินดา ผ่องอักษร ที่ปรึกษาด้าน

การศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส ถึงสถานการณ์กลุ่มเด็กแอลดีในประเทศไทย และแนวทางป้องกันและแก้ไข สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ให้ความหมายเด็กแอลดีว่า เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ซึ่งจริง ๆ เด็กแอลดีก็มีลักษณะเหมือนกับเด็กปกติทั่วไป แต่มีปัญหาทางการเรียนในบางเรื่อง โดยที่ไม่ได้ต้อบอด ไม่ได้หูหนวก ไม่ได้บกพร่องทางด้านสติปัญญา ไม่ได้ด้อยโอกาส ไม่ได้ถูกละทิ้ง ไม่ได้ขาดโอกาส หรือไม่มีปัญหาทางวัฒนธรรมที่มีการสอนภาษาท้องถิ่นก่อนแต่อย่างใด แต่การจะรู้ว่าเป็นเด็กแอลดีหรือไม่นั้นเราต้องสังเกตคุณลักษณะอาการที่เป็นบ่งชี้เสี่ยง หากสงสัยว่าจะเป็นเด็กแอลดี เราก็จะใช้แบบคัดกรองเบื้องต้น ซึ่งในปีการศึกษา 2550 ที่ผ่านมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการประเมินนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยแบบคัดกรองไปแล้วใน 2,700 โรงเรียนทั่วประเทศ จากโรงเรียนในสังกัดทั้งหมดประมาณ 30,000 โรงเรียน พบมีเด็กที่เป็นแอลดีหรือเรียนรู้ช้า จำนวนกว่า 50,000 คน ซึ่งเดิมเคยมีการสำรวจแบบคร่าว ๆ กับครูผู้สอนทั่วประเทศประมาณการว่าจะมีเด็กที่เป็นแอลดีหรือเรียนรู้ช้าอยู่ประมาณ 130,000 คน แต่เมื่อลงสำรวจด้วยแบบคัดกรองได้เพียง 2,700 โรงเรียน ก็พบมีมากกว่า 50,000 คนแล้ว จึงเป็นไปได้ว่าจะมีเด็กที่เป็นแอลดีทั่วประเทศจำนวนมากกว่า 130,000 คน ในปีการศึกษา 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการประเมินนักเรียนโดยใช้แบบคัดกรองอีก 11,000 โรงเรียน จำแนกเป็น โรงเรียนแกนนำ 5,000 โรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายอีก 6,000 โรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแผนจะประเมินให้ครบทั้งกว่า 30,000 โรงเรียน ภายในปีการศึกษา 2552-2554 (สุจินดา ผ่องอักษร, 2552, หน้า 1) จากพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเรียนช้าหรือประเภทที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้เข้าเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป พบว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีมากถึงร้อยละ 5 ของประชากรในวัยเรียน (ผดุง อารยะวิญญู, 2544, หน้า 7) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่เขต 1 และ 2 มีโรงเรียนแกนนำเรียนร่วม ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมที่สามารถดำเนินการและเป็นแบบอย่างสำหรับโรงเรียนทั่ว ๆ ไปได้ จำนวน 101 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70 ของกลุ่มประชากรของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในการเรียนมักจะเรียนช้า รับรู้ช้ามาจากสาเหตุที่แตกต่างกัน เช่น พันธุกรรม การเจ็บป่วย ถูกละเลยจากผู้ปกครองหรือครูผู้สอน เป็นเด็กชาวเผ่าต่าง ๆ เช่น ม้ง แม้ว ไทยใหญ่ มูเซอ กะเหรี่ยง เป็นต้น และนอกจากนี้แล้วบางคนมีระดับสติปัญญาปกติแต่มีการทำงานของสมองบางส่วนผิดปกติ ส่งผลให้เกิดปัญหาอย่างเด่นชัดในด้านการเรียน โดยเด็กจะมีความยากลำบากในการอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 7-8) ปัญหาหรือความลำบากของเด็กกลุ่มนี้ สามารถส่งผลไปถึงวัยผู้ใหญ่ได้

หากไม่ได้รับความช่วยเหลือ ในการจัดการเรียนการสอนเด็กเหล่านี้ให้สามารถเรียนรู้ได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น ความรู้ความเข้าใจในภาวะปัญหาของ เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ตลอดจนถึง เทคนิคในการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อที่เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาด้านวิชาการให้กับเด็กได้แก่ ครูผู้สอน ซึ่งปัจจุบันเป็นปัญหามาก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุผลสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กกลุ่มดังกล่าวควรใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้ด้วยความสนุกสนานมีความสุขในการเรียน จึงได้จัดทำกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเขียนด้วยการฝึกทักษะการอ่านและการเขียนจากชุดพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนและเทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรม เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนใน โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมสามารถพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้าด้านการอ่านและการเขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 1 และ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้สนองนโยบายในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และ โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน และ โรงเรียนบ้านริมใต้ได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบและเป็น โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม โดยเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ผู้วิจัยและคณะ ได้ปฏิบัติหน้าที่ เป็นครูการศึกษาพิเศษสอนเสริมวิชาการ ซึ่งมีนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มเรียนช้า หรือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาและได้รับบริการการสอนเสริมในห้องเสริมวิชาการ ซึ่งจากการสังเกตพัฒนาการเรียนรู้ การคัดกรองเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ การประเมินความสามารถพื้นฐาน และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Plan : IEP) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน จำนวน 8 คน และ โรงเรียนบ้านริมใต้จำนวน 3 คน ซึ่งคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พบว่า จุดเด่นคือ เด็กสามารถพูดสื่อสารได้และสามารถอ่านและเขียนได้เป็นบางคำ เช่น ตา พา มา ขา พ่อ แม่ พี่ น้อง โรงเรียน เป็นต้น สามารถเขียนคำที่มีประสบการณ์ในการเขียนบ่อย ๆ ทุกวัน เช่น วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ มกราคม มีนาคม เป็นต้น จุดด้อย นักเรียนอ่านและเขียนคำพื้นฐานในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นคำที่จะต้องอ่านเขียนในชีวิตประจำวันไม่ได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ขาดความมั่นใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเองต่ำ มีความจำสั้นจะลืมในสิ่งที่เรียนไปแล้ว และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น สมาธิสั้น ลูกเดินบ่อย ๆ หนีออกห้องเรียนเป็นประจำ อ่างปวดหัว ปวดท้อง ขออนุญาตไปห้องน้ำ ไปดื่มน้ำ บ่อย ๆ ในขณะที่เรียนไม่สนใจสิ่งที่ครูสอนมักจะมีพฤติกรรมดังนี้ เช่น เล่นของเล่น กินขนม ดูภาพการ์ตูน บางคนนั่งแกะเล็บมือ บางคนนั่งเหม่อลอย บางคนชวนเพื่อนคุย เป็นต้น

นอกจากนี้จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มนี้แล้วจะสนใจดูหนังสือที่มีรูปภาพที่มีสีสันเช่นหนังสือเกี่ยวกับสัตว์และนิทานต่าง ๆ ที่เป็นหนังสือสำหรับเด็ก แต่คำประโยคภาษาที่ใช้จะยากเกินกว่าความสามารถจึงทำให้ไม่สามารถอ่านได้ทำให้นักเรียนกลุ่มนี้เดาเหตุการณ์จากภาพสามารถบอกเรื่องราวได้แต่ไม่ละเอียดและตรงกับเนื้อหามากนัก ทำให้เกิดความไม่มั่นใจคิดว่าตนเองไม่สามารถอ่านได้เหมือนเพื่อน และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างแบบฝึกทักษะการอ่าน การเขียน ซึ่งมีภาพประกอบ ตัวอักษรมีขนาดใหญ่ชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่าย ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เพลิดเพลินในการอ่าน มีรูปภาพประกอบคำและประโยคเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจง่ายขึ้น สำหรับเนื้อหาและการออกแบบ สำหรับเด็กที่เรียนช้าหรือมีปัญหาทางการเรียนรู้ ได้แก่ คำพื้นฐานง่าย ๆ ในระดับช่วงชั้นที่ 2 การออกแบบ ให้มีความเหมาะสม โดยเน้นการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก มีภาพประกอบทุกขั้นตอนเพื่อดึงดูดความสนใจ ระวังใจ กระตุ้นให้กลุ่มตัวอย่างสนใจในการอ่าน การเขียนมากขึ้น เพราะจะใช้ระดับภาษาที่ง่าย ๆ และเป็นคำที่นักเรียนใช้ในชีวิตประจำวัน และเพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จึงได้ใช้ทฤษฎีการสอนเชิงพฤติกรรม (Teaching Behavior Techniques) ซึ่งเป็นองค์ความรู้หนึ่งที่ทำเป็นสำหรับการจัดกิจกรรมการฝึกทักษะการอ่าน การเขียน เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1) เทคนิคการวิเคราะห์งาน (Task analysis) 2) เทคนิคการแนะ (Prompting) 3) เทคนิคการให้รางวัล (Reinforcements) 4) เทคนิคการตะล่อมคล่อมเกลาทักษะหรือพฤติกรรมใหม่ๆ (Shaping Procedure) 5) เทคนิคการสานต่อพฤติกรรม (Chaining Procedure) 6) การขยายผลพฤติกรรม (Generalization Procedure) 7) การคงพฤติกรรมที่เรียนไปแล้วให้มั่นคง (Maintaining Previously Learned Skill Procedure)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะและเทคนิคการสอนแบบเชิงพฤติกรรม สำหรับเด็กที่เรียนรู้อ่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 และ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านการเขียนคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเด็กที่เรียนรู้อ่าน ก่อนและหลังการใช้แบบฝึกทักษะและเทคนิคการสอนแบบเชิงพฤติกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน และ เขต 2 จำนวน 39 โรงเรียน ปีการศึกษา 2552

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 และ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 2 โรงเรียน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา เป็นเนื้อหา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามบัญชี คำ พื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาการอ่าน การเขียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียน ภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้าหรือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมการสอน การอ่านและการเขียนที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน และฝึกทักษะอย่างหลากหลายด้วยชุด พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยและแบบฝึกทักษะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วัดได้จาก ทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึง คำตามบัญชีพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกคำที่นักเรียนจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้นำมาทดสอบประเมินเพื่อคัดเลือก เฉพาะคำที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างอ่านไม่ได้เขียนไม่ได้ มาวิจัยในครั้งนี้

แบบฝึกทักษะ หมายถึง แบบฝึกทักษะพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย ที่คณะวิจัยสร้างขึ้นสำหรับแก้ปัญหาการอ่าน การเขียนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ช้าหรือนักเรียนที่มี ปัญหาทางการเรียนรู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย ด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบฝึก ทักษะการอ่าน แบบฝึกทักษะการเขียน

เทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรม (Teaching Behavior Techniques) หมายถึง วิธีการสอนที่ ผู้วิจัยนำประยุกต์ใช้ประกอบการเรียนการสอนเด็กที่เรียนรู้ช้า ซึ่งเป็นเทคนิคการเสริมสร้าง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ได้แก่ 1) เทคนิคการแตกงานหรือทักษะที่จะสอนออกเป็นส่วนย่อย (Task analysis) 2) เทคนิคการแนะ (Prompting) 3) เทคนิคการให้รางวัลและการลงโทษ (Reinforcements And Punishments) 4) เทคนิคการตะล่อมกล่อมเกลாதักษะหรือพฤติกรรมใหม่ ๆ (Shaping Procedure) 5) เทคนิคการสานต่อพฤติกรรม (Chaining Procedure) 6) เทคนิคการขยาย

ผลพุดิกรรรม (Generalization Procedure) 7) เทคนิคการคงรักษาไว้ซึ่งทักษะที่ทำได้แล้ว
(Maintaining Previously Learned Skill Procedure)

นักเรียนที่เรียนรู้ซ้ำ หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย
ช้ากว่าเด็กปกติ มีระดับสติปัญญาปกติซึ่งเรียนร่วมในชั้นเรียนเต็มเวลา หรือบางเวลาในโรงเรียน
ปกติ และมีผลการทดสอบการอ่านและการเขียนภาษาไทยต่ำกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนคำใน
บัญชีคำพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้คำที่ใกล้เคียงกัน เช่น นักเรียน
ที่มีปัญหาในการเรียนรู้หรือนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้มีแบบฝึกด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ซ้ำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชุดพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้
ซ้ำและมีปัญหาด้านการอ่านและการเขียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. นักเรียนที่เรียนรู้ซ้ำได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

คณะผู้วิจัยภาคสนามเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมในการสร้างแบบฝึกทักษะชุดพัฒนาทักษะ
การอ่านและการเขียนภาษาไทยสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ซ้ำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเข้าใจใน
ขั้นตอนการพัฒนาการเรียนรู้อ่านและการเขียนสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ซ้ำ โดยใช้แบบฝึก
และเทคนิคการสอนเชิงพุดิกรรรม